

Seminární úkol. č. 4-11

a) Právní principy jako východisko z krize právního pozitivismu: Dworkin vs. Alexy

b) Aktuální otázky právní interpretace: právní diskurs

A)Úkoly k přemýšlení a porozumění problému:

Úkol č. 1

Odlište, pravidla od principů: uveďte, která sdělení považujete za formulaci pravidla a která za formulaci principů a proč:

- a) „...závěť je neplatná, není-li podepsaná třemi svědky“
- b) „...neberte, co patří jinému...“
- c) „ ...nejvyšší povolená rychlost na dálnici je sto padesát km za hodinu...“
- d) „... každému, co jeho jest...“

Úkol č. 2

Dworkinovo pojetí principů vyžaduje abychom porozuměli následujícímu vyjádření:

„ Princip typu „nikdo nesmí mít prospěch z vlastního protiprávního jednání“ se ani nesnaží stanovit podmínky, za nichž se je třeba aplikovat. Stanoví spíše důvod , který určitým směrem ukazuje, žádné konkrétní rozhodnutí však nutně nevyvolává.“

Vysvětlete toto sdělení svými slovy, jak tomu rozumíte?

Úkol č. 3

Alexyho pojetí principů vyžaduje porozumění toho, co to znamená, že principy jsou „příkazy k optimalizaci“?

Jak rozumíte slovu „optimalizace“?

Úkol č. 4

Pokuste se na základě svých znalostí z právní teorie vymezit pojmy:

právní norma, právní pravidlo, právní princip;

Jak těmto pojmům rozumíte?

Také by jste měli umět zodpovědět tyto otázky:

- a) Jak chápe právní normu H. Kelsen? Kdy se stává právní norma právní normou podle Kelsena?
- b) Jak chápe právní pravidla H.L.A Hart? Jak je dělí a proč?
- c) Jak chápe právní princip R. Dworkin?
- d) Jak chápe právní principy R. Alexy?

(Na všechny tyto otázky najdete odpověď buď v učebnicích nebo v přednáškách.)

B) Úkoly , o kterých budeme na semináři diskutovat:

V seminářích se budeme snažit o porozumění testu proporcionality. K tomuto účelu je nutné aby jste věnovali pozornost uvedenému nálezu ÚS ČR.

Úkol č. 5

Pro porozumění testu proporcionality jako východiska řešení kolize principů je nutné, aby jste věnovali pozornost nálezu Ústavního soudu ČR Pl ÚS 15/96. Nález je trochu delší, nicméně vyznačené části jsou nutné k porozumění problému.

- a) V tomto nálezu se setkáte s pojmem „veřejný statek“- jak rozumíte tomuto pojmu?
- b) Přečtěte si prosím pozorně tu část, ve které se popisuje struktura testu proporcionality a vymezují se jeho kritéria: vhodnosti, potřebnosti a závažnosti atd...

Úkol č. 6.

V ISU dokumentech naleznete případ „Dominik“. Nelekejte se délky textu... připojuji i kratší verzi... Na tomto případě by jste si měli prověřit svojí schopnost vyhledávat zásadní argumenty, resp. identifikovat argumentační strategii stran konfliktu. Vaším úkolem je a) vyhledat argumenty, které vznášejí rodiče a nastínit jejich argumentační strategii- pokuste se vytvořit řetězec alespoň třech argumentů;

b) argumenty soudů, (také alespoň tři), na základě kterých vytvořte argumentační řetězec;

Úkol č. 7 Habermasovo pojetí diskursu jako argumentační řeči.

Habermas vymezuje diskurs následovně:

"Pod heslem "jednání" zavádím sféru komunikace, ve které dochází k výměně informací (tj. k jednání vycházejícímu ze zkušenosti), kdy jsou mlčky v projevech (a také ve tvrzeních) předpokládány a také uznávány nároky platnosti. Pod heslem "diskurs" jsem zavedl formu komunikace vyznačující se argumentací, jejímž tématem je dosažení oprávněnosti problematických nároků platnosti. Máme-li vést diskurs, tak musíme jistým způsobem vystoupit ze souvislosti jednání a zkušenosti; zde totiž nedochází k výměně informací, ale argumentů, které slouží ke zdůvodnění, (nebo zamítnutí) problematických nároků platnosti."

Jak rozumíte tomuto vymezení? Pokuste se na základě tohoto sdělení svými slovy říct, co je

podle Vás diskurs a k čemu slouží.

Úkol. č. 8

Alexy tři podmínky, za kterých je možný diskurs; tyto podmínky mají zaručit, že argumentace bude bez nátlaková. Jak rozumíte těmto podmínkám, jak by jste je vysvětlili? Pokuste se také uvést jak by taková argumentace měla probíhat, co to konkrétně znamená?

- 1) *Každý, kdo může mluvit, se smí účastnit diskursu.*
- 2) *Každý může:*
 - *zpochybnit kterékoliv tvrzení,*
 - *učinit toto tvrzení předmětem diskursu,*
 - *vyjádřit své postoje, přání a potřeby,*
- 3) *Žádnému mluvčímu nesmí v rámci nebo mimo rámec diskursu vyvíjeným nátlakem být zabraňováno ve využívání diskursivních oprávnění stanovených v bodech 1) a 2).*

C) Úkol k samostudiu:

Na základě samostudia z textů uvedených v úkolech č. 3., se pokuste vymezit rozdíly mezi pravidly a principy, tak jak je uvádí R. Dworkin. Pokud Vám nestačí k porozumění úryvků doporučuji práci Dworkin, R. : *Když se práva berou vážně.* Praha 2001, 46-49.

Známý právní teoretik a filosof R. Dworkin, kritizuje Hartovo pojetí práva. Kromě právních pravidel zavádí i další standardy, a to principy a politiky. Na základě uvedené ukázky se pokuste uvést, jak jste porozuměli rozdílům, které uvádí Dworkin mezi právními pravidly a principy:

- "Rozdíl mezi právními principy a právními pravidly tkví v logice věci. Oba soubory standardů se vztahují ke konkrétním rozhodnutím o právní povinnosti za určitých konkrétních okolností, liší se však co do charakteru direktivy, kterou dávají. Pravidla je třeba aplikovat metodou všechno nebo nic. Jsou-li dány skutečnosti, o nichž pravidlo hovoří, pak pravidlo buď platí, a v takovém případě je nutno akceptovat odpověď, kterou dává, nebo neplatí a pak rozhodnutí nic nepřináší." ... "Principy typu "nikdo nesmí mít prospěch z vlastního protiprávního jednání" se ani nesnaží stanovit podmínky, za nichž je třeba je aplikovat. Stanoví spíše důvod, který určitým směrem ukazuje, žádné konkrétní rozhodnutí však nutně nevyvolává."....

- "Tento první rozdíl mezi pravidly a principy nutně vede k druhému. Principy mají jednu dimenzi, kterou pravidla nemají - dimenzi závažnosti (weight) čili důležitosti. Jakmile se principy kříží (např. politika ochrany kupců automobilů se kříží s principy smluvní svobody), pak ten, kdo musí tento konflikt rozhodnout, musí přihlédnout k relativní závažnosti každého z nich. Přirozeně nemůže jít

o přesné měření a rozsudek, podle něhož je určitý princip nebo politika důležitější než jiný či jiná, bude často diskutabilní. Nicméně integrální součástí pojmu princip je, že má tuto dimenzi a že má smysl se ptát, jak důležitý či závažný ten který princip je.

Pravidla tuto dimenzi nemají. Můžeme hovořit o tom, že pravidla jsou funkcionálně důležitá nebo nedůležitá (...). V tomto smyslu může být jedno právní pravidlo důležitější než druhé, takže odporují-li si dvě pravidla navzájem, jedno v důsledku své větší váhy nahradí druhé."

- "Jestliže si dvě pravidla odporují, nemůže jedno z nich platit. Rozhodnutí, které z nich platí a které je třeba zrušit nebo změnit, se musí učinit s poukazem na něco, co je nad samotnými těmito pravidly. Právní řád může takové rozpory regulovat jinými pravidly, která upřednostňují pravidlo vydané vyšším orgánem, pravidlo vydané později, pravidlo speciálnější a podobně. Právní řád může také upřednostnit pravidlo, které se opírá o důležitější principy."

Viz k tomu blíže: Dworkin, R.: *Když se práva berou vážně*. Praha 2001, str. 45-50

Při výkladu svého porozumění postupujte následovně:

a) Uveďte jaké rozdíly vidí Dworkin mezi pravidly a principy?

b) Na základě uvedených rozdílů se pokuste popsat vlastnosti, které přisuzuje Dworkin pravidlům:

c) Pokuste se uvést vlastnosti, které přisuzuje Dworkin principům: